

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка Історичний факультет Кафедра історії України

Силабус навчальної дисципліни
«Військова історія України»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Військова історія України Мова викладання – українська
Викладачі	Олійник Сергій Васильович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України
Профайл викладачів	https://histua.kpnu.edu.ua/serhii-vasylovych-oliinyk/
E-mail	oliinyk.serhii@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1006
Консультації	Групові консультації проводяться щотижня за графіком кафедри, індивідуальні – згідно встановленого графіка

2. Анотація курсу

«Військова історія України» належить до освітніх компонент дисциплін вільного вибору здобувачів вищої освіти (вибір з каталогу) та увідповіднюється з усіма спеціальностями/освітніми програмами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і є окремою складовою вітчизняної історії. Військова історія України – це галузь історичної науки, що вивчає в хронологічній послідовності причини, хід, рушійні сили і наслідки війн (збройних локальних конфліктів), розвиток воєнного мистецтва, думки та будівництва армії в Україні. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: розвиток військової справи в Україні з найдавніших часів до наших днів, тобто усього, пов'язаного з військовою теорією і практикою, будівництвом, вишколом та діяльністю збройних сил у мирний і воєнний час, а також з підготовкою захисту населення на випадок війни. Дана дисципліна пов'язана з такими дисциплінами як «Історія України», «Археологія України», «Архівна та музейна справа», «Історія Стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Нова та новітня історія країн Європи і Америки».

3. Мета і завдання курсу

Мета викладання навчальної дисципліни «Військова історія України» полягає у наданні необхідних знань студентам з військової історії України, не лише теоретичного, а й практичного змісту, які б вони змогли застосувати в дослідницьких і викладацьких цілях в освітніх закладах різного типу.

Завдання курсу: ознайомлення студентів з сучасними концепціями та теоретичними підходами до вивчення військової історії України; з'ясування її періодизації; подання системного фактичного матеріалу; продовження розвитку навичок роботи з джерелами, науковою та навчальною літературою та вміння застосовувати їх у практичній роботі

4. Формат курсу

Вибірковий освітній компонент. Передбачає проведення лекційних, семінарських занять. Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання Moodle та застосунків для проведення відеоконференцій.

5. Результати навчання

Очікувані результати навчання з дисципліни

- розуміти потреби і специфіку військово-історичної науки для сучасної наукової і освітньої сфери України, підвищення рівня історичної свідомості її громадян
- оперувати основними подіями, фактами, процесами з військової історії України, розглядати їх у логічному взаємозв'язку і піддавати системному науковому аналізу, робити відповідні висновки;
- працювати з джерелами та монографічною літературою;
- аналізувати процес розвитку військової справи та воєнного мистецтва в Україні;
- аргументовано, на основі історичних фактів, обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;
- володіти понятійним апаратом та історичною картою

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Для усіх спеціальностей/освітніх програм	Для усіх спеціальностей/освітніх програм
Рік навчання / рік викладання	третій / 2025-2026	третій / 2025-2026
Семестр вивчення	5-6	5-6
Обов'язкова / вибіркова	вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	40	16
Лекційні заняття	20	8
Семінарські заняття	20	8
Самостійна та індивідуальна робота	80	104
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7. Преквізити і кореквізити курсу

Передумови для вивчення дисципліни – «Історія України», «Археологія України», «Історія Стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Нова та новітня історія країн Європи і Америки», «Архівна та музейна справа». Кореквізити курсу: навчальні дисципліни: «Історія України».

8. Технічне забезпечення курсу

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання мультимедійного комплексу (проектор, ноутбук / персональний комп'ютер та ін.) для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших та їх демонстрування. Передбачається застосування модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE.

9. Політика курсу

Відвідування занять. Очікується, що здобувачі відвідуватимуть лекційні, семінарські заняття. Під час відвідування всіх видів занять і консультацій очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/aIqb9CF>) та етичних норм поведінки.

Очікується, що здобувачі дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні й лабораторні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й звершать цей процес вчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного семінарського заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття.

Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою.

Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/4TiCHkS>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-

педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/vTiVowX>).

Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час семінарських занять, підготовки до них, самостійної та контрольної роботи, екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмових роботах здобувачів та фактів списування є підставою для їх незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі можуть послуговуватися бібліотекою університету, фахових кафедр та інтернетними ресурсами. Здобувачі заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Комунікування з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час лекційних, практичних і лабораторних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що здобувачі будуть задавати викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу. Викладачі щотижня проводять консультації (офлайн і онлайн).

10. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Разом	зокрема		
		Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
	денна/заочна	денна/заочна	денна/заочна	денна/заочна
<i>Змістовий модуль.</i> Військова історія України з найдавніших часів і до сьогодення				
<i>Тема 1.</i> Вступ до курсу «Військова історія України»	12/12	2/2	-/-	10/10
<i>Тема 2.</i> Організація збройних сил, воєнне мистецтво та війни в часи первісного суспільства та перших державних утворень на території України	14/14	4/2	0/2	10/10
<i>Тема 3.</i> Військова справа та війни в Україні від часів середньовіччя до початку ХХ ст.	50/50	8/1	12/2	30/47
<i>Тема 4.</i> Військова справа та війни в Україні в новітню добу.	30/30	4/1	6/2	20/27
<i>Тема 5.</i> Військова справа в Україні після проголошення незалежності і до сьогодення. Протистояння Російській агресії	14/14	2/2	2/2	10/10
Разом годин	120/120	20/8	20/8	80/104

11. Методи навчання і форми оцінювання

Методи навчання: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, робота за підручниками, посібниками, опублікованими документами і матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернет публікаціями та матеріалами вебсайтів, спостереження, робота за таблицями, аудіодемонстрація, створення й демонстрування презентацій, завдання (усні, письмові, творчі, проблемні, ситуативні та ін.), мінідослідження проблем з військової історії України, рецензування / анотації наукових статей та ін.

Форми поточного оцінювання: *під час семінарських занять* – опитування (індивідуальне, фронтальне, ущільнене, вибіркоче), письмовий експрес-контроль, виступи здобувачів, *контроль за самостійною роботою* – співбесіда, перевірка рефератів.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (виконання тестових завдань).

Форма підсумкового контролю: екзамен (усна/письмова відповідь, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle).

12. Система оцінювання та вимоги

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	100
40 балів	20 балів	40 балів	

Поточний контроль

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його; орієнтується у історичних поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення історичних понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; але окремі висновки не логічні, не послідовні.

	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати історичні та культурні події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію з навчальної дисципліни; скласти таблиці, схеми, вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати історичну термінологію та ін. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи з навчальної дисципліни; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних історичних і культурних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні історичні й культурні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання з навчальної дисципліни; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів,

виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за семінарські заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)» (<https://cutt.ly/mLTb6am>).

Здобувачі вищої освіти, які за виконання завдань СР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися на звіт за виконання СР на консультації, або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Самостійна робота (20 балів)

Поряд з аудиторними заняттями, згідно програми дисципліни, передбачається самостійна робота студентів (80/104годин). Цей вид діяльності суттєво доповнює лекційний курс та семінарські заняття з дисципліни «Військова історія України». Самостійна робота допоможе здобувачу не лише глибше ознайомитися з курсом, а й систематизувати його. Вона включає два компоненти: 1) опрацювання визначеного переліку питань; 2) виконання індивідуального науково-дослідного завдання у формі реферату/презентації. Контроль за виконанням першої складової проводиться у формі співбесіди, а другої – перевірки реферату/презентації.

Критерії оцінювання самостійної роботи (самостійного опрацювання визначеного переліку питань і виконання реферату чи презентації). Кожна із форм роботи оцінюється по 10 бальній шкалі. Мінімумально допустима кількість балів – 6.

10 балів – виставляється, якщо при відповіді студент виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, знання основної і додаткової літератури, на рівні творчого використання.

8-9 бали – виставляється, якщо студент виявив повне знання програмного матеріалу, успішне виконання завдань і засвоєння основної літератури, передбаченої програмою на рівні аналогічного відтворення.

6-7 бали – виставляється, якщо студент виявив знання основного програмного матеріалу в об'ємі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, здатність впоратися з виконанням завдань, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення.

Модульна контрольна робота (40 балів)

Модульна контрольна робота (МКР) виконується у письмовій формі. МКР складається із чотирьох питань котрі оцінюються по 10 бальній шкалі. До написання МКР допускаються всі здобувачі вищої освіти. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	9-10 балів	Здобувач вищої освіти у відповідях на питання демонструє глибокі знання, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповіді на поставлене завдання.
«добре»	7-8 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	6 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на питання дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«незадовільно»	5-0 балів (не зараховано)	Відповіді здобувача вищої освіти на питання не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість залік не отримують.

Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості,

та допускається не більше двох разів з навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням декана історичного факультету.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням декана історичного факультету, його відповідь оцінюється за 100 бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://cutt.ly/LODbDIL>).

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	зараховано
82-89	B (дуже добре)	зараховано
75-81	C (добре)	зараховано
67-74	D (задовільно)	зараховано
60-66	E (достатньо)	зараховано
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом історичного факультету та з дозволу ректора університету.

13. Література

Основна

1. Верховський М. М., Морозов А. Г. Ілюстрований словник-довідник з воєнної історії України. Довідкове видання. Сміла: КВПІ «Тясмин», 2009. 440 с.
2. Військове будівництво в Україні у ХХ столітті: історичний нарис, події, портрети / [За заг. ред. Кузьмука О. І.]. Київ: Ін юре, 2001. 448 с.
3. Завальнюк О. М., Олійник С. В. Українська Галицька армія на Поділлі (липень 1919- травень 1920 рр.): Монографія. Вид. 2-е, доп. і перероб. Кам'янець-Подільський, 2013. 292 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Oliinyk_Serhii/Ukrainska_Halytska_armiia_na_Podilli/

4. Історія війн і збройних конфліктів в Україні: енцикл. довід. /Авт.-упоряд. О. І. Гуржій та ін.]. Київ: Вид. гуманіст. л-ри, 2004. 250 с.
5. Історія українського війська (1917-1995) / В. Гриневич, Л. Гриневич, Р. Колісник та ін. [Упоряд. Я. Дашкевич]. Львів: Світ, 1996. 840 с.
6. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.). 4-е вид., змінене і доповн. / І. Крип'якевич, В. Гнатевич, З. Стефанів та ін. Львів: Світ, 1992. 702 с.
7. Історія українського війська /М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєв, М. Майоров та ін. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 414 с.
8. Лазарович М. Мироненко П. Московитьсько-українська війна (1014-2024 роки): монографія. 4-е вид. переробл. Київ: Політія, 2024. 519 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Moskovytsko-ukrainska_viina_20142024_roky/
9. Мамчак М. Україна: Шлях до моря. Історія Українського флоту. Снятин: Прут Принт, 2007. 404 с.
10. Поле битви – Україна. «Від володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / Упоряд. К. Галушко. Харків., 2016. 352 с.
11. Якимович Б. Збройні сили України: Нарис історії. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. 359 с.

Допоміжна

Монографії, статті, навчальні посібники

1. 25 років незалежності: нариси творення нації та держави / [Відп. ред. В. Смолій; кер. авт. кол. Г. Боряк; Авт. кол.: В. Головка (координатор проекту), В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Майборода, В. Смолій, Л. Якубова, С. Янішевський]; НАН України ; Ін-т історії України. Київ: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
<http://resource.history.org.ua/item/11051>
2. Грицюк В. М. Військо скіфів (озброєння, організація, війни та воєнне мистецтво): Монографія. Чернівці: Місто, 2009. 296 с.
3. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Історія козацтва. Держава-військо-битви. Київ: Арій, 2012. 462 с.
4. Гуржій О. І., Реєнт О. П. Славетні битви на теренах України: від князівської доби до початку ХХ століття. Київ: Арій, 2013. 335 с.
5. Журавльов Д. В. Визначні битви та полководці української історії. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2013. 416 с.
6. Завальнюк О. Олійник С. Бій під Сидоровим 25 липня 1920 року: забута звитяга армія УНР *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Т. 40. С. 195-205.
7. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: Вид. дім «Київсько-Могиланська академія, 2006. Т.1. 800 с.; 2007. Т.2. 724 с.
8. Котляр Ю. В. Військова історія України: Навч. посіб. Миколаїв-Одеса: Миколаївський навчально-науковий центр Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечнікова, 2000. 101 с.
9. Нариси воєнно-політичної історії України: Навчальний посібник /С. О. Кубіцький, В. Л. Кирик, А. Б. Єрмоленко, С. В. Сірий, В. Г. Безбах. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 375 с.

10. Олійник С. В. Військова історія України: навчально-методичний комплекс для студентів історичного факультету з спеціальності «Історія». Кам'янець-Подільський: ПП Цвігайло М.М., 2011. 67 с.
11. Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичний нарис / ред. В. В. Дзюбак, С. В. Кульчицький, І. І. Ільюшин та ін. Київ: Наукова думка, 2005. 496 с.
12. Пагіря О. Карпатська Січ: військове формування Карпатської України. Київ: Темпора, 2010. 152 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Pahiria_Oleksandr/Karpatska_Sich_viiskove_formuvannia_Karpatskoi_Ukrainy/
13. Патриляк І. Перемога або смерть: український визвольний рух у 1939-1960-х роках / Центр дослідження визвольного руху. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного дозвілля»; Львів: «Часопис», 2015. 512 с.
14. Потоцький В. П. Битви за українські землі. Харків: ВД «Школа», 2010. 160 с.
15. Реєнт О. П. Славетна Україна. Битви та повстання імперської доби і визвольні змагання 1917-1921 років. Київ: Арій, 2023. 272 с.
16. Смолій В. А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 р. р.). Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 447 с.
17. Сокирко О. Козацький Марс: Держава та військо козацького гетьманату в добу Мілітарної революції 1648-1764. Київ: Темпора, 2023. 912 с.
18. Україна в період Другої світової війни: навч. посіб. / О. М. Завальнюк, С. В. Олійник, С. В. Тубчанінов. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2012. 544 с.
19. Українське козацтво: Мала енциклопедія / Кер. авт. колект. Ф. Г. Турченко; відп. ред. С. Р. Лях Вид. 2-е, доп. і перероб. Київ: Генеза; Запоріжжя: Прем'єр, 2006. 672 с
20. Харук А., Жирохов М. Бойова хроніка 2022 року. Київ: Вид-во Раціо, 2024. 240 с.
21. Черкасс Б. Степовий щит Литви. Українське військо Гедеміновичів (XIVXVI ст.): науково-популярне видання. Київ: Темпора, 2011. 144 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Cherkas_Borys/Stepovyi_schyt_Lytyv_Ukrainske_viisko_Hedyminovyshiv_XIV_XVI_st/

Інтернет ресурси

http://exlibris.uaweb.org/	Exlibris – українська бібліотека
http://www.nbuv.gov.ua	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
www.chtyvo.org.ua	Електронна бібліотека «Чтиво»
https://libraria.ua/	Архів української періодики онлайн
http://diasporiana.org.ua/category/movoznavstvo/	Електронна бібліотека діаспори
https://avr.org.ua/	Електронний архів українського визвольного руху
https://elib.nlu.org.ua/index.html	Електронна бібліотека «Культура України»
https://spadok.org.ua/	Інформаційно-аналітичний, культурно-просвітницький портал
http://warhistory.ukrlife.org/index.html	Воєнна історія
http://izbornyk.org.ua/	Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретація